

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNDE PROBLEME DAYALI ÖĞRENME YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE ETKİSİ*

Kani ÜLGER*

Özet

Sanat eğitiminde karşılaşılan problemlerin tek bir doğru cevabı yoktur. Bu tür problemlerin varlığına rağmen okullarda genellikle tek bir doğru cevabı olan rutin problemlerin çözümüne odaklı bir eğitim yapılmaktadır. Araştırmanın konusu, rutin dışı problemlerin çözümüne odaklanan Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) yönteminin problem çözme becerisine etkisidir. PDÖ yönteminin ilköğretim görsel sanatlar dersi öğrencilerinin problem çözme becerilerine etkisinin belirlenmesi için ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu iki grup üzerinde çalışma yürütülmüştür. Ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desenin kullanıldığı çalışmada, veri toplama aracı olarak problem çözme envanteri (PÇE) kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları uygulama öncesi bir önceki karne not ortalamaları ve problem çözme becerileri açısından denk bulunmuştur. Deney grubunda PDÖ yöntemi, kontrol grubunda ise süregelen öğretim yöntemleri kullanılarak dersler işlenmiştir. Her iki gruba da dersler, hazırlanan ders planlarına göre araştırmacı tarafından verilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; PDÖ yöntemi ile öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna kıyasla problem çözme becerilerini geliştirdikleri, PDÖ yönteminin problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Problem çözme, Probleme Dayalı Öğrenme yöntemi, süregelen öğrenme yöntemi

Giriş

Sanatta doğayı gözlemleyerek bir ürüne dönüştürmek, kendi içinde bir estetik (güzellik) barındırırken bazı problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerden ilk akla gelenler; perspektif, renk, doku ve kullanılacak teknik olarak sıralanabilir. Pappas (2003, 45), bir ressamın iki boyutlu tuvale üç boyutlu bir manzarayı resmederken, değişik uzaklık ve konulardan resmin öğelerinin nasıl değişeceğine karar vermesi gerektiğini belirtir. Bu durumu şöyle bir örnekle açıklayabiliriz: birden fazla ressamı aynı manzarayı resimlemelerini istesek, ortaya çıkacak sonuç (resimler) birbirinden farklı olacaktır. Bu sonuç, görsel objenin tuale aktarılmasında ortaya çıkan problemleri her sanatçının kendince çözümlemesinden kaynaklanmaktadır.

* Çalışmanın Deney grubu nicel verileri, araştırmacının "Görsel Sanatlar Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Modelinin Yaratıcı Düşünmeye Etkisi" başlıklı doktora tezinden alınmıştır

** Yrd.Doç.Dr.; Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim üyesi

Kırıçoğlu (2002, 63), çocuğun da sanatçı gibi öğrenebildiği en soyut kavramı bile görsel anlamda somutlaştırarak anlattığından söz ederek, bu düşünme biçiminin gereği üzerinde, gerecin sınırlılıkları, olanakları içinde değerlerle düşünmeyi ve nihayetinde sorun çözmeyi sağladığını belirtir. Bu nedenle Kırıçoğlu (2002, 175) “problem çözme süreci”ni sanatsal üretim alanına dahil eder. Burada sözü edilen problemlerin kesin, net ve tek bir cevabı yoktur. Bu tarz problemler “rutin dışı problemler” olarak tanımlanmaktadır (Altun, 2000, 26). Sosyal bilimlerde daha çok karşılığını bulan bu tarz problemler sanat alanında ve dolayısıyla sanat eğitiminde en çok karşılaşılan problem türüdür. Rutin problemler daha çok cevabı önceden bilinen problemlerdir. Okullarda genellikle bu tür problemlerin çözümüne odaklı bir eğitim yapılmaktadır. Gartenhaus (2000, 13), günümüzde eğitimin öğrenciyi tek bir cevabı olan rutin problemlerin çözümüne yönlendirirken, rutin dışı problemlerin ihmal edildiğine vurgu yapar. Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) yöntemi rutin dışı, açık uçlu, yapılandırılmamış gerçek yaşam problemleri ile tasarımılanan bir öğretim yöntemi olarak (Fogarty, 1997, 2; Özvarış ve Demirel, 2002, 122), tam da bu noktada eğitim sisteminde yeterince odaklanamayan rutin dışı problemler etrafında şekillendirdiği öğretim yöntemiyle öne çıkmaktadır. PDÖ yöntemi McMaster Üniversitesi’nde geliştirilmiş ve ilk kez denenmiştir. McMaster programına göre PDÖ, öğrenenlerin kendi kendilerine öğrenmelerini, öğrenenlerin öğrenme ihtiyaçlarını kendilerinin belirlediği, öğrenme kaynaklarını seçmede ve geliştirmede kendi gelişimleri için çalışmalarını planlamayı hedefleyen bir öğretim yöntemidir (Ferrier, Marrin ve Seidman, 1988: Akt Cropley, 2001, 170).

PDÖ yöntemi, öğrenenlerin eğitim programı kapsamında yer alan hedeflere ulaşabilmelerine, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmelerine, geliştirebilmelerine fırsat veren bir öğrenme yaklaşımıdır (Erdem, 2005, 81; Moğol ve Ünsal, 2004, 2077; Kılınç, 2007, 563; Yaman, 2003, 65).

Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) yöntemi temelini Dewey’in “yaparak-yaşayarak öğrenme” ilkesinden alır. Bu öğrenme yönteminde öğrenciyeye uyarı olması amacıyla rutin dışı gerçek yaşam problemleri senaryolaştırılmış şekilde verilir. Öğretmenin görevi ise öğrenciyeye bu problemlerin çözümünde rehberlik etmesi şeklinde anlamını bulur (Erdem, 2005, 85; Lambross, 2002, 6; Sanchez vd., 2008, 446; Özvarış ve Demirel, 2002, 128; Van Tassel-Baska, 1997, 63). PDÖ’de süreç, yapılandırılmamış, açık uçlu, rutin dışı problem ile karşılaşmayla başlar. Bingham (2004, 23), problem çözmeyi, bir amaca erişmekte karşılaşılan güçlükleri yenme süreci olarak görür. Bu nedenle öğrencinin problemi çözmesindeki motivasyonun amaçla ilişkisinin göz ardı edilmemesi gerekir. Gale (2000, 138’den aktaran; Yaman, 2003, 27), öğrencileri bir problem üzerinde çalışmaya yönlendirirken, dikkat edilmesi gereken noktalardan bazılarını şöyle sıralar:

- 1-Öğrencilerin ilgisini çekebilecek konular,
- 2-Problemlerin günlük olayları kapsamı,
- 3-Problemin öğrencilerin farkına varacağı tek bir doğru cevabı olmaması,
- 4-Alan bilgisi, sonuçları hemen görececek düzeyde olmamalı; öğrenme süreçlerinden geçerek öğrencilerin günlük bilgisine dayanan yollarla bulunmasıdır.

Yukarıdaki bilgilerin ışığı altında öğrencinin günlük yaşamından kaynaklı problemler üzerinde senaryo taslakları hazırlanmıştır. Görsel Sanatlar eğitiminin 7. sınıf “Görsel sanatlarda biçimlendirme” unite kazanım, hedef ve davranışlarına uygun problem-senaryolar uzman görüş ve önerileri alınarak son hali verilmiştir. PDÖ yönteminde öğrencinin problemle karşılaşması ve bir öğrencinin problem-senaryoyu yüksek sesle okumasıyla süreç başlar. Bunu problem-senaryonun öğretmen tarafından heterojen oluşturulmuş gruplara birer örneğinin dağıtılması izler. Öğrencilerin problemin çözümünde tartışırken birbirinin yüzünü görebileceği şekilde oturma düzeni oluşturulur (Özvarış ve Demirel, 2002, 128; Lambross, 2002, 7; Fogarty, 1997, 14; Kılınç, 2007, 569).

PDÖ yönteminde uygulama oturumlar şeklinde gerçekleştirilir. Uygulama süresi haftada bir, iki ya da daha fazla olabilir. İlk oturumda her grup problem-senaryodaki “*Bilinenler*”, “*Bilinmesi gerekenler*” ve “*Öğrenme konuları*” başlıklı bir liste hazırlar. Böylelikle problemin çözümü için gerekli bilgilerin belirlenerek araştırma için grup üyeleri arasında iş bölümü yapılmış olur. Problem-senaryodaki sorun, her bir grup üyesinin fikri alınarak demokratik bir tartışma ortamında tanımlandıktan sonra çözüm için yeni öğrenme konuları başlığı altındaki araştırma aşaması başlar. Diğer oturumda araştırma sonucu elde edilen yeni bilgiler grup içinde değerlendirilir. Eğer yeni öğrenme konularına ihtiyaç duyuluyorsa bu konular tespit edilir. Son oturumda ise çözüm için tüm bilgiler gözden geçirilerek grup üyeleri beyin fırtınası yapar ve “*Çözüm önerileri*” başlıklı liste doldurulur. Bu aşama, çözüm için gerekli önerilerin sıralanmasıdır. Böylelikle her gruba kendi çözüm önerisini uygulamak için fırsat verilir. Öğretmen yapılanları öğrencilerle birlikte özetler, varsa yanlışları öğrencilerle birlikte düzeltir ve eksiklikleri tamamlayarak süreç sonlandırılır. PDÖ yönteminde süreç, problem-senaryoyu verme, problemi tanımlama, bilinenler-bilinmesi gerekenler, probleme ilişkin olası çözümleri belirleme, veri toplama-analiz etme, sentezleme sonucu ortaya çıkarma ve geribildirim verme şeklinde yedi aşamadan oluşur (Fogarty, 1997, 14; Kılınç, 2007, 569; Erdem, 2005, 87; Saban, 2002, 214). Görsel sanatlar dersinin temel becerilerinden olan problem çözme becerilerinin geliştirilmesi özellikle yarının yetişkin bireylerini oluşturacak olan ilköğretim öğrencileri için önemli olduğundan bu tarz becerilerin geliştirilmesini hedefleyen öğretim yöntemlerinin denenmesine duyulan ihtiyaç artmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deneysel Deseni

Bu çalışmada nicel araştırma tasarımlarından yarı deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın deseni ise ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desendir. Yarı deneysel yöntem, deney ve kontrol gruplarına atanacak kişilerin rastgele dağılım dışında bir yolla yerleştirildiği deneysel durumu içeren bir tasarımdır (Çepni, 2009, 115). Araştırmada bazı verilere bakılıp, birbirine görece en çok benzeyen mevcut gruplardan (*şubelerden*) ikisi seçilerek deneysel çalışma yapılabilir (Büyüköztürk, 2009, 191). Araştırmada kullanılan ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1: Araştırmanın Deneysel Deseni

Gruplar	Ön Test	Deneysel İşlem	Son Test
Deney Grubu	Problem Çözme Envanteri (PÇE)	PDÖ Yöntemi Öğretim Etkinlikleri	Problem Çözme Envanteri (PÇE)
Kontrol Grubu		Süregelen Öğretim Etkinlikleri	

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili, Yenimahalle ilçesi, M.E.B. Osman Ülkümen İlköğretim Okulu 7. sınıfta öğrenim gören biri deney diğeri kontrol grubu olarak seçilmiş, her bir sınıfta 36'şar öğrencinin bulunduğu toplam 72 öğrenci oluşturmuştur. Deney ve kontrol gruplarının bir önceki dönem karne not ortalamalarına (KNO) ve PÇE ön uygulama sonuçlarına bakılmış, seçkisiz (tesadüfi) yöntemle 7-C şubesi deney, 7-A şubesi kontrol grupları olarak belirlenmiştir. Araştırma süresince, deney ve kontrol gruplarındaki öğretim araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada verilerin toplanması için Problem Çözme Envanteri (PÇE) kullanılmıştır.

Problem Çözme Envanteri (PÇE): Problem çözme envanteri, bireyin problem çözmeye kendine güvenini, bireysel kontrol duygusunu ve yaklaşım biçimini değerlendirmeyi amaçlar. Ergen ve yetişkinlere uygulanır (Savaşır-Şahin, 1997, 79).

PÇE'nin ölçtüğü nitelik, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışı biçimindedir. Ölçek türü ise, kendini değerlendirme türü bir ölçektir ve grup olarak uygulanabilir. Zaman sınırlaması olmayan, 35 maddeden oluşan 1-6 arası puanlanan Likert tipi ölçek, ergen ve yetişkinlere uygulanır (Savaşır-Şahin, 1997,79). Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini yetersiz olarak algıladığını, problem çözme becerisinin düşük olduğunu göstermektedir. Heppner, P.P. ve Petersen, C.H. (1982) tarafından geliştirilen ölçek, Problemin tanımı, Alternatif üretme, Karar verme ve Değerlendirme gibi problem çözme aşamaları göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Ölçek 150 öğrenciye uygulanmış, yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin tümü için elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .90 bulunmuştur. Ölçekten alınan puanların yüksekliği, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini yetersiz olarak algıladığını gösterir (Savaşır-Şahin, 1997, 80).

Nail Şahin, Nesrin H. Şahin ve Paul Heppner tarafından (1993) Türkçeye uyarlanan ölçeğin yapılan çalışmalar sonucunda Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .88, yarıya bölme tekniği ile elde edilen güvenilirlik katsayısı ise r: 0.81 olarak bulunmuştur. Ölçüt bağıntılı geçerlik .45 olarak bulunmuştur.

2.4 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 11.0 paket programı kullanılmıştır. Parametrik istatistikler, dağılımın normalliği varsayımını gerekli kılar (Büyüköztürk, 2007, 30). Bu

◆ Kani Ülger

nedenle bağımlı değişkenden elde edilen tüm verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı Kolmogorov-Smirnov normallik testi ($p > .05$) ile incelenmiş (Kalaycı, 2006, 10), normallik varsayımını karşıladığı görülmüştür. Bu sonuca göre; KNO ve PÇE verilerinin analizi için (one-way ANOVA) tek faktörlü varyans analizi, (paired samples t-test) bağımlı gruplar için t-testi (Ural-Kılıç, 2006, 206-213) kullanılmıştır.

2.5. Deneysel İşlem Öncesi Grupların KNO ve PÇE Puanlarının Karşılaştırılması

Deneysel işlem öncesinde deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi kullanılmış ve sonuçları Tablo 2 ve 3’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin KNO Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	99.617	1	99.617	.711	.402	Yok
Gruplar içi	9802.508	70	140.036			
Toplam	9902.124	71				

Her iki grubun KNO ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiş (Tablo 2), grupların KNO puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(1-70)} = .711$, $p > .05$). Başka bir deyişle, öğrencilerin bir önceki dönem karne notları göz önüne alındığında gruplar birbirine denktir.

Tablo 3: Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin PÇE Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	45.125	1	45.125	.164	.687	Yok
Gruplar içi	19313.528	70	275.908			
Toplam	19358.653	71				

Deney grubundaki öğrencilerin PÇE puanları ortalaması 89,72; kontrol grubundaki öğrencilerin ortalaması 88,13’tür. Her iki grubun ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiş (Tablo 3), grupların PÇE puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(1-70)} = .164$, $p > .05$). Başka bir deyişle, öğrencilerin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışları göz önüne alındığında gruplar birbirine denktir.

2.6. İşlem Basamakları

✓ Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan Osman Ülkümen İlköğretim 7. sınıf iki şubede öğrenim görmekte olan öğrencilerin bir önceki dönem karne not ortalamaları ve araştırmanın bağımlı değişkeni olan problem çözme becerileri PÇE açısından denkliliğine bakılmıştır. Elde edilen bulgular grupların bu değişkenlere göre denk olduğunu göstermiş ve seçkisiz olarak bir deney ve bir kontrol grubu belirlenmiştir.

✓ Her iki gruba da işlem öncesinde ön test olarak PÇE uygulanmıştır.

✓ Deney grubunda PDÖ yönteminde uygun öğretim yapılmıştır. Görsel sanatlarda biçimlendirme ünitesinin ilgili kazanımlarına uygun olarak uzman görüş ve önerileri dikkate alınarak problem-senaryolar oluşturulmuştur. Görsel sanatlar dersinin “Görsel sanatlarda biçimlendirme” ünitesinin ilgili kazanımları doğrultusunda PDÖ yöntemine göre oluşturulan problem-senaryoların öğretmen ve öğrenci için ayrı ayrı olmak üzere PDÖ yöntemine uygun rehber kitapçıkları hazırlanmıştır. Ek-1’de rehber kitapçıklardan bir örnek verilmiştir.

✓ Deney grubuna dersler PDÖ yöntemine göre hazırlanmış ders planları çerçevesinde oluşturulmuş rehber kitapçıklar doğrultusunda işlenmiştir. Kontrol grubunda ise ders planları süregelen öğretim yöntemine göre hazırlanmış ve işlenmiştir. Ek-2’de Deney ve kontrol grubuna uygulanan ders plan örneği verilmiştir.

✓ Uygulamanın sonunda PÇE son test olarak uygulanmıştır.

✓ Araştırma ön test ve son test uygulamaları hariç haftada 1 ders saati olarak 9 hafta sürmüştür.

✓ Araştırma 2009-2010 eğitim öğretim yılının güz döneminde yapılmıştır.

2.7. Uygulama

PDÖ yönteminde uygulamaya ilk oturumda problem-senaryonun öğrenci gruplarına dağıtılmasıyla başlanmıştır. En az beş öğrenciden oluşan gruplar kendi içlerinde problemin tanımını yaparak, problemin bilinenlerini-bilinmeyenlerini analiz etmişler, çözüm için gerekli öğrenme konularını belirlemişlerdir. İkinci oturumda ise, öğrenme konularının araştırılmasıyla elde edilen bilgiler grup içinde değerlendirilmiş ve her grup problemin çözümü için olası çözüm önerilerini belirlemiştir. Üçüncü ve son oturumda grup içi yapılan beyin fırtınası sonucunda en çok kabul gören öneri uygulanmaya konmuş ve her grup problemi, kendi önerisi doğrultusunda çözümünü gerçekleştirmiştir. Tüm oturumlarda öğretmen açık uçlu sorularla süreci yönlendirerek, rehber konumunda olmuştur.

3. Bulgular ve Yorum

Deney ve kontrol gruplarının kendi içlerinde deneysel işlem süreci sonunda problem çözme becerilerindeki değişimlerini görebilmek için, deneysel işlem öncesinde ve deneysel işlem sonrasında elde edilen PÇE puanlarını (ön test-son test) karşılaştırmak amacıyla bağımlı gruplar t-testi (paired-sample t-test) analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Grupların PÇE Ön Test -Son Test Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları

Grup		N	\bar{X}	S	T	p
Deney	Ön Test	36	89.72	15.95	5.976	.000
	Son Test		72.11	14.94		
Kontrol	Ön Test	36	88.13	17.23	-.304	.763
	Son Test		88.91	17.77		

Tablo 4’de verilen t-testi sonuçları, deney grubunun PÇE ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farkın [$t=5.976$, $p<.05$] olduğunu göstermektedir. Buna karşın kontrol grubunda ise anlamlı bir fark [$t=-.304$, $p>.05$] görülmemektedir. Başka bir deyişle, deneysel işlem sonunda deney grubunun problem çözme becerilerinde olumlu anlamda bir gelişme görülürken kontrol grubunda kayda değer bir gelişme olmamıştır.

Deneysel işlemden sonra, grupların sahip oldukları problem çözme becerileri arasında farklılık olup olmadığını öğrenmek için, grupların deneysel işlem sonrasında elde edilen PÇE (son test) puanlarını karşılaştırmak amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Deney ve Kontrol Grupları Öğrencilerinin PÇE (Son test) Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5083.681	1	5083.681	18.850	.000	C-A
Gruplar içi	18878.306	70	269.690			
Toplam	23961.986	71				

C: Deney Grubu, A: Kontrol Grubu

Tablo 5’de verilen tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının PÇE son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(1-70)} = 18.850$, $p<.05$).

Tablo 4 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin puan ortalaması 72.11 iken kontrol grubu öğrencilerinin puan ortalaması 88,91 olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, deneysel işlem sonunda deney grubu öğrencilerinin problem çözme becerilerini kontrol grubuna kıyasla anlamlı bir şekilde geliştirmişlerdir.

4. Sonuç ve Öneriler

Grupların hem kendi içlerinde ön test – son test puan ortalamaları hem de gruplar arasında yapılan son test puan ortalamaları arasında anlamlı farkın deney grubu lehine olması, görsel sanatlar eğitiminde PDÖ yöntemine göre yapılan eğitimin problem çözme becerilerine olumlu anlamda etkisini göstermesi bakımından önemlidir. PDÖ yönteminin uygulandığı deney grubunun sahip olduğu problem çözme becerilerini kontrol grubuna kıyasla anlamlı bir biçimde geliştirdikleri görülm-

üstür. Bu durum, Erdem (2006, 120)'in çalışmasındaki bulgularla paralellik göstermektedir. Elde edilen bu sonuca göre, görsel sanatlar eğitiminde probleme dayalı öğrenme yönteminin problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

Görsel Sanatlar derslerinde işlenen konular gerçek yaşamdan örneklerle ilişkilendirilebildiğinde, öğrencilerin problem çözme beceri gelişimlerine olumlu yönde etki etmektedir. Bu tarz uygulamalar, öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttıracaktır. PDÖ yönteminin, konuyla ilgili günlük hayattan rutin dışı problemler ile yola çıkması, öğrencilerin bu problemlere çoklu çözümler üretmesi için fırsatlar sunmaktadır. Bu durum, problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde itici gücü oluşturmaktadır. Bu nedenle, konu ile ilgili rutin dışı problemlerin dersin planlanmasında ele alınması yararlı olacaktır. Öğrencilerin sahip oldukları ön bilgilere önem verilmeli, öğretim etkinliklerinin planlanması ve öğrenilecek bilgilerin öğrenci zihninde yapılandırılması açısından bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynakça

- ALTUN, Murat. (2000) İlköğretimde Problem Çözme Öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 26-30.
- BINGHAM, Alma. (2004). Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi. Çev:A.Ferhan Oğuzkan. (Altıncı Baskı). MEB. Yayınları:3130
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2007). *DeneySEL Desenler*. (İkinci Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ERDEM, Eda. (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Demirel, Ö. (Ed). (İkinci Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- FOGARTY, Robin. (1997). *Problem Based Learning and Other Curriculum Models for the Intelligences Classroom*. U.S.A: SkyLight Training and Publishing Inc.
- CROPLEY, Arthur J. (2001). *Creativity in Education and Learning*. London: Kogan Page
- ÇEPNİ, Salih. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. (dördüncü baskı). Trabzon.
- GARTENHAUS, Alan R. (2000). *Yaratıcı Düşünme ve Müzeler*. (Çev:R.Mergenci-B.Onur). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- KALAYCI, Şeref. (2006). *SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd.
- KILINÇ, Ahmet. (2007). Probleme Dayalı Öğrenme. Cilt:15, No:2 *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15, 561-578.
- KIRIŞOĞLU, Olcay. (2002). *Sanatta Eğitim*. (İkinci Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- LAMBROSS, Ann. (2002). *Problem Based Learning*. U.S.A.: Corwin Pres Inc.
- ÖZVARIŞ BAHAR, Şefkat., DEMİREL, Özcan. (2002). *Öğrenen Merkezli Tıp Eğitimi*. Eğitim Rehberi. Ankara.
- MOĞOL, Selma., ÜNSAL, Yasin. (2004). *Fizik Öğretiminde Problem Çözme Yöntemi Hakkında Öğrenci Değerlendirmeleri*. Cilt:III. Ankara. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiriler.
- PAPPAS, Theoni. (2003). *Yaşayan Matematik*. Doruk Yayınları:Ankara.

◆ Kani Ülger

- SABAN, Ahmet. (2002). *Öğrenme Öğretme Süreci* (2.baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- SAVAŞIR, Işık. – ŞAHİN, Nesrin H. (1997). Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Türk Psikologlar Derneği Yayınları. No:9. Ankara: Özyurt Matbacılık.
- URAL, Ayhan., KILIÇ, İbrahim. (2006). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. Detay Yayıncılık., Ankara.
- VANTASSEL-BASKA, Joyce. (1997). *Guide to Teaching A Problem-Based Science Curriculum*. U.S.A.: Kendall/Hunt Publishing.
- YAMAN, Süleyman. (2003). *Fen Bilgisi Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı.

İnternet Kaynaklar

- http://pdfserve.informaworld.com/24482_758064766_902574140.pdf, “Design and Application of Learning Environments Based on Integrative Problems” Sanchez, I., Neriz, L. Ramis, F. (2008)., 08.Mayıs.2009.

ÖĞRENCİ İÇİNDİR

ÖYKÜ (OLAY) : “Ayşe”

OTURUM SAYISI :

1	2	3
---	---	---

Grup Adı: Altı Karınca Bir Arada

Grup Başkanı: Furkan Solmaz

Grup Yazıcısı: Şevval Dişli

Grup Üyeleri:

- 1- Furkan SOLMAZ
- 2- Aydın DEMİRCİ
- 3- Melike BİLGİN
- 4- Şeval DİŞLİ
- 5- Burcu KARAGÖZ
- 6- Berkay DOĞAN

Osman Ülkümen İ.O.
2009 – 2010

I. OTURUM

Öykü(olay): "Ayşe"

Ayşe hem okulda hem de mahalledeki en iyi arkadaşınızdır. Ayşe, annesi, babası ve 5 yaşındaki kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Ayşelerin ev yaşantıları kapalı yerlerde sigara içilmesinin yasaklanmasıyla birlikte olumsuz bir şekilde değişir. Çünkü babası işyerinde içemediği sigarasını evde içmeye başlamıştır. Ayşe babasına, sigara dumanının evdeki herkesin sağlığını tehlikeye attığını söylemiş ancak babası evde sigara içmeye devam etmiştir.

Ayşe, bu olumsuz durumdan duyduğu kaygıyı, düşüncelerini, babasına söylemesine rağmen, yeterince anlatamadığını düşünürken aklına birden okulda duyurusu yapılan afiş yarışması gelir. Kendi kendine: "Neden sigaranın zararlarını anlatan bir afiş hazırlayıp düşüncelerimi bu yolla anlat mıyorum?" diye sorar. Ancak hemen sonrasında büyük bir umutsuzluğa kapılır ve size gelip, "Öyle etkili bir afiş hazırlamalıyım ki babam gördüğünde yaptığı davranışın ne kadar zararlı olduğunu anlatsın. Ama nasıl bir afiş hazırlayacağımı bilemiyorum" der. Siz de arkadaşınızın büyük bir çaresizlik içinde olduğunu görünce üzülüyor ve o'na yardım etmek istiyorsunuz.

Şimdi ne yapacaksınız?

1- Anlatılan öyküde sorun (olay) nedir? Cevaplarınızı aşağıya yazınız!

- 1-) Ayşe'nin babasının evde sigara içmesi
- 2-) Ayşe'nin afişi nasıl yapacağını bilmesi

2- Anlatılan öyküde bilinenleri, bilinmeyenleri ve bilinmesi gerekenleri listeleiniz !

BİLİNENLER	BİLİNMEYENLER "Gereksinimi Duyulan Bilgiler"	BİLİNMESİ GEREKENLER "Neler Öğrenmeliyim?"
1. Ayşe'nin babasının sigara içmesi	1. Nasıl bir afiş yapılacağı	1. Sigaranın zararları
2. Babasının iş yerinde sigaranın yasak olması	2. Afiş yarışmasının nasıl yapılacağı.	2. Babasına ne tür bir yarar sağlanacağı.
3. Ayşe'nin babasının evde sigara içmesi.	3. Nasıl bir slogan olacağı.	3. Hangi görsellikler kullanılabilecek.
4. Ayşe'nin babasının sigara içmesine izin vermesi.		
5. Ayşe'nin okulunda bir afiş yarışması düzenlendiği.		
6. Ayşe'nin bir afiş hazırlaması.		

GRUP ADI = ALTI Karınca Bir Arada

II. OTURUM

3- Yeni Bilgilerinizi Özetleyiniz:

- * Sigara dudak, yanak ve gırtlak kanserine neden olur.
- * Göz merceğinin sağlamlığının azalmasına yani katarakta yol açar.
- * Üsütle, gorgunluk, yuksuluk, kalp, sitres, gerilim performansta düşme ve reflektelerde azalma görülür.
- * Ağzıda koku yapar
- * Kemik erimesine neden olur

4- Gereksinim Duyduğunuz Daha Başka Öğrenmeniz Gereken Bilgiler Var mı? Var ise Yazınız!

- Slogan da olması gerekenler?

5- Çözüm Önerilerinizi Yazınız!

- Kısa ve ilgi çekici bir slogan hazırlamak.
- Yaptığımız afişle ilgili bir slogan hazırlanmalı.
- Dikkat çekici bir görsellik olmalı.

6- Çözüm Önerilerinizi Gözden Geçirerek Gerekli Ekleme ya da Çıkarmaları Yapınız ve Çözüm Önerinizi Belirleyerek Yazınız (YAPACAGINIZ AFİŞİN KABATASLAK ÇİZİMİNİ YAPINIZ):

◆ Kani Ülger

Afiş

PDÖ DEĞERLENDİRME

ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU (Öğrenci Otokontrol)

Grup Adı: *Altı Kurmaca Bir Arada*Değerlendiren Öğrencinin Adı, Soyadı : *Şevval Diğli*Değerlendireceği 1. arkadaşının Adı, Soyadı : *Burcu Kavagoz*Değerlendireceği 2. arkadaşının Adı, Soyadı : *Berkay Doğan*

Değerlendirilen Davranışlar	Her Zaman			Grup çalışmasının başında			Grup çalışmasının sonunda			Hiçbir Zaman		
	Kendisi	1. Arkadaş	2. Arkadaş	Kendisi	1. Arkadaş	2. Arkadaş	Kendisi	1. Arkadaş	2. Arkadaş	Kendisi	1. Arkadaş	2. Arkadaş
Kendiliğinden görev aldı	X		X	X								
Görevini zamanında yerine getirdi	X	X	X									
Çeşitli kaynaklardan bilgi topladı	X		X					X				
Gruptaki arkadaşlarının görüşlerine saygılı oldu	X	X	X									
Arkadaşlarını uyandırken olumlu bir dil kullandı	X	X	X									
Düzenli çalıştı	X	X	X									
Toplantıyı görüşleriyle yönlendirdi	X	X	X									
Problemin çözümü ile ilgili tartışmalara katıldı	X	X				X						
Sorular sordu, sorulara cevap verdi.	X	X				X						

Beklenmeyen Davranışlar (Lütfen aşağıda boş bırakılan yere kendi cümlelerinizle açıklayınız):

Arkadaşımız Aydın çalışmalara pek fazla katılmadı,

Size göre bu grup çalışmasının yürütücüsü kim oldu? Açıklayınız!

Berce ben ve Furkan.

GRUP İÇİNDE ÖĞRENCİNİN BİREYSEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Problem-Senaryo: " AYŞE "

Öğrenci performans değerlendirme: 4: Mükemmel 3: İyi
2: Orta 1: Zayıf
0: Puansız

Tarih:	Öğrenci Adları					
	Fu kan Solmaz	Ay din Demirci	Melike Bilgin	Seval Di şi	Burcu Kard o ğaz	Berkan De ğ en
Grup Adı: ALTI KARINIK BİR ARADA						
Grup sürecine etkili katılım	3	4	3	3	2	2
Yardımlaşma ve işbirliği yapma	3	3	3	2	2	2
Kaynakları paylaşma	4	4	4	4	2	2
Soru sorma ve sorulara cevap verme	3	4	3	4	2	2
Proje başarısına katkısı	4	4	4	4	2	2
Liderlik sergileme	4	4	2	4	2	2
Toplam	21	23	19	21	12	12
	(2)	(1)	(3)	(2)	(3)	(4)
	4P	4P	3P	4P	2P	2P

EK-2 Kontrol Grubu Ders Planı

DERS PLANI

Ders	:	Görsel Sanatlar
Sınıf	:	7/A-B
Süre	:	3 ders saati
Öğrenme Alanı	:	Görsel sanatlarda biçimlendirme
Kazanımlar	:	Duygu ve düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel teknikleriyle ifade eder (8. Kazanım).
Teknikler	:	Renkli resim teknikleri, kolaj.
Yöntemler	:	Açıklama-Anlatım-Gösterim

A. DERS HAZIRLIĞI

1. Öğretmen Hazırlığı

- Farklı konu ve amaçta yapılmış afiş ve resimler toplanır.
- Bu materyallerin belli bir duygu ve düşünceye göre sınıflandırılması yapılır.
- Afiş veya resimlerde kullanılan teknikler konusunda bilgilerin not edilmesi.

2.Öğrenci Hazırlığı

2.1. Düşünsel ve Duyuşsal Hazırlık

- Öğrenciler farklı konu ve düşüncede yapılan resim ya da afiş örnekleri toplar.
- Öğrencilerden topladıkları bu örnekleri sınıfa getirmeleri istenir.

2.2 Teknik Hazırlık

- Araç-gereçler: 2B kalem, su bazlı boyalar, guaş boya, çeşitli renkte el işi kağıtları, fon kartonu, resim kağıdı, kalem, makas, cetvel, görsel malzemeler vb.
- Temizlik Gereçleri: Atölye temizliği için sıraların üzerine serilmek üzere muşamba örtüler vb., koruyucu önlük.
- Güvenlik Önlemleri: Kullandıkları malzeme konusunda uyarma!

◆ Kani Ülger

B. UYARANLAR (Motivasyon)

1. Farklı konularda yapılmış afiş çalışmalarının sınıfın görünür, dikkat çeken yerlerine asılması.

C. BİLGİYİ PAYLAŞMA

Öğrenciler, sınıfa getirilen çeşitli görsel materyaller hakkındaki düşüncelerini birbirleri ile paylaşmaşları sağlanır.

Ç. UYGULAMA

I.Hafta / Tanım: Afişin tanımı yapılır. Sınıfa getirilen görsel materyallerin hangi duygu ve düşünce ile yapıldıkları, teknikleri hakkında gerekli açıklamalar yapılır.

II.Hafta / Gösteri-Açıklama: Öğrencilerin etkilendikleri, duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri an, zaman ve olaylar (Cumhuriyet Bayramı, İlköğretim haftası şenlikleri, kır gezisi, pazar yeri vb.) hakkında yapmak istedikleri resim, afiş vb. kullanacakları teknikleri belirlemeleri istenir. Yapılmış örnekler gösterilir.

III.Hafta / İşleniş: Öğrencilerin seçtikleri konu ve teknik konusunda yapacakları çalışma için uygulama yapılır.

DEĞERLENDİRME

1. Öğrencilerin yaptıkları çalışmada muğlak değerlendirme kullanılacaktır.
2. İşlenişin ölçme ve değerlendirmesinde öğrencilerin yaptıkları çalışmalarda ki sergilemek istedikleri ifade konusundaki düşüncelerini açıklamaya teşvik edilir.
3. Öğrenciler, yaptıkları çalışmada uyguladıkları teknik konusunda açıklama yapmaları için gerekli fırsat verilir.
4. Etkinliğe katılım, isteklilik, iş birliğinde bulunma, yardım etme ve isteme, kaynaktan yararlanma vb. ölçütlerin dikkate alındığı kontrol listesi kullanılır.

THE EFFECTS of PBL MODEL on ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' PROBLEM SOLVING in VISUAL ARTS LESSONS

Kani ÜLGER*

Abstract

The problems in art education have not only one answer. These problems called out of routine problems. But, generally in schools; teaching is based on problems that called routine problems have only one answer. Problem Based Learning model which is shaped with out of routine problems is an important teaching model. The aim of this research is to determine the effects of PBL model on elementary school students' problem solving in Visual Arts lessons. The research was carried out on two different groups of the 7th grade students of Elementary School. In the research to which pre and post-test with control group quasi-experimental design were applied, Problem solving inventory (PSI) was used as data collection tool. Both the experimental and the control group were found to be equivalent in terms of problem solving levels and former semester school reports in the beginning of the treatment. The lesson has been taught using PBL model in experimental group and the course has been taught using traditional method in control group. Both group was given lessons by the researcher. According to the findings of the study, it is shown that PBL model is significantly effective at problem solving.

Key Words: Problem solving, Problem Based Learning method, traditional method

* Assistant Prof..Dr.; Cumhuriyet University Faculty of Education, Department of Fine Arts , Art Teaching